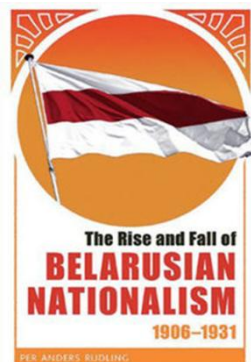

argumentele să rămână de referință pentru istoriografia românească și, de ce nu, și pentru cea străină.

Nicolae DUMBRĂVESCU

Per Anders Rudling, *The Rise and Fall of Belarusian Nationalism, 1906-1931*, Pittsburgh, University of Pittsburgh Press, 2015, 436 p.:

Monografia cercetătorului suedez, profesor al Universității din Lund, Per Anders Rudling, apărută sub auspiciile prestigioasei colecții „Pitt Series in Russian and East European Studies”, constituie o aplicare pe cazul belarus a paradigmei „comunităților imaginate” propusă de Benedict Anderson acum mai bine de trei decenii, în 1983. Chiar și reacțiile negative din partea unor specialiști, cum ar fi de exemplu, cercetătorul de la Institutul pentru Politici Globale din Washington, DC, Marek Jan Chodakiewicz, denotă impactul pe care-l are lucrarea asupra studiului naționalismelor din secolul XX în tot ansamblul său. Textul se pretează unei lecturi fluide, autorul dezvoltând la începutul fiecărui capitol punctele esențiale ce vor fi supuse analizei.

Autorul celebru datorită polemicilor repetate cu reprezentanții diasporei ucrainene din Canada, sensibilă la menținerea memoriei colective a celui de-al Doilea Război Mondial într-un spirit favorabil ideologiei organizațiilor pro-germane ce au activat în vestul RSSU, încearcă să prezinte constituirea fenomenului naționalismului belarus *ab initio*, plasându-l în contextul transformărilor dramatice ale vieții politice și sociale din regiune în primele decenii ale secolului XX, care au permis „inventarea identității belaruse” și transpunerea imaginarului în practică prin multiplele acte de declarare a independenței, construcția propriilor simboluri, instituții și doctrine etno-naționale (p. 3). Justificarea ideii de a dezvoltă un subiect *a priori* ușor contestabil pornește de la premisa aflării permanente într-un „*con de umbră*” a cazului belarus, datorită specificului său. În primul rând, belarușii au fost printre ultimele națiuni din estul și centrul Europei care au obținut o delimitare clară a hotarelor în concordanță cu aspirațiile naționale, dialecte codificate și, implicit, forma literară majoritar acceptabilă a limbii, ritualuri, însemne proprii ale puterii de stat. Deși, calea inițială a curentului belarus, cu mici sincope, s-a înscris în registrul general al mișcărilor „*întârziate*” de revigorare națională

din regiune, fiind similară cu naționalismele popoarelor de la periferiile occidentale ale Imperiului Rus: ucrainean, baltic, secular evreiesc (sionist) etc., situația din prezent este cu totul diferită. Spre deosebire de vecinii săi din vest, nord sau sud, majoritatea populației republicii belaruse independente este reluctantă față de nuanțarea specificului etnic, acceptând supremația limbii ruse în cadrul aspectelor complexe ale vieții publice (p. 1).

Referindu-ne la compoziția structurală a lucrării, punctăm utilizarea într-o manieră sincretică a criteriilor tematice și cronologice, marcându-se, în egală măsură, episoadele considerate a fi decisive și fenomenele de lungă durată, precum „Belarusizatsiia” ca parte componentă a politicii ideologic manipulative a „indigenizării” [Korenizatsiia] în toate republicile ne-ruse ale URSS-ului din primii ani ai deceniului al treilea al secolului precedent.

Primele două capitole ale lucrării au valoarea de a iniția modelarea conceptelor teoretice, propunând marcarea clară dintre naționalismele etnice și civice, bazându-se pe modelul „tripartit” al cercetătorului ceh, Miroslav Kroch (p. 15-16). Autorul a subliniat caracterul eminent rural, țărănesc al fenomenului „naționalizării” din fostele Gubernii de Nord-Vest, întrucât cel mai mare oraș-Minsk, era locuit în proporție de 51, 2 % de vorbitori de limbă idiș (conform singurului recensământ general al Rusiei imperiale din 1897). În marea majoritate, locuitorii satelor belaruse se identificau, mai curând, după categorii socio-profesionale în detrimentul unor sensibilități etnice. O altă dificultate majoră rezida în faptul absenței quasi-totale a intelectualității naționale, dispariția limbii proto-belaruse din Uniunea Polono-lituaniană și utilizarea exclusivă a limbilor elitelor administrative și nobiliare: rusă și, respectiv, poloneză. Ideologia imperială rusească, inclusiv și prin intermediul vocilor istoriografilor oficiali, de la Nikolai Karamzin și până la Vasili Kliuchevsky, au dezavuat posibilitatea existenței unor identități etnice proprii ale ucrainenilor și belorușilor, astfel influențând cursul dezvoltării doctrinelor în cadrul spațiului de frontieră (p. 33).

Capitolul 3, ce evocă semnificațiile celor șase declarații de suveranitate și stătalitate din anii 1917-1920 din perspectiva creării primei mitologii naționale complexe, are rolul de a fixa experiența traumatică a Primului Război Mondial și a conflictului sângeros dintre „roșii” și „albi” ce i-a succedat cu repeziciune.

Secțiunile următoare sunt dedicate experimentului specific din republicile URSS, particularitatea căruia a constat în derularea simultană a mai multor tipuri de „indigenizări” și acordarea statutului oficial celor mai

uzitate 4 limbi: rusă, belarusă, poloneză și idiș, în anul 1920. Statul sovietic încerca să atragă într-o „*politică afirmativă*” toate minoritățile, dezvoltându-le artificial culturi naționale ca formă, dar socialiste în profunzime (p. 125).

În anii 1927-1931, statul stalinist întrerupe cu brutalitate derularea comunismului cu tentă națională din RSSB, motivele principale, în accepțiunea lui Rudling, fiind dictate de două evenimente majore: lovitură de stat din Polonia al lui Pilsudski din 1926 și „*frica de război imperialist*” din 1927, întreținută artificial de liderul de la Kremlin, care a rezultat o primă manifestare a nemulțumirii generale a cetățenilor sovietici față de ordinea „*roșie*” de după încheierea războiului civil. Cele două valuri succesive de teroare: din 1933 și 1937-1938 au decapitat clasa relativ subțire a intelectualității naționale, iar populația a fost îndreptată spre adoptarea identității pan-sovietice.

Concluzionând, lucrarea lui Per Anders Rudling reprezintă o deschidere a „*dosarului belarus*” pentru istoriografia occidentală, marcându-i punctele forte ce îl pot propulsa în atenția cercetătorilor fenomenului naționalismelor est-europene. În esență, monografia combină abordarea „*generalistă*” și particularitățile studiului practic de caz, propunându-și, în mod deliberat, să atragă și cititorii mai puțin versați.

Dionisie LIBONI

Mihai-Octavian Groza, Gabriela-Margareta Nisipeanu, Iuliu-Marius Morariu (coordonatori), Sebastian Stanca (1878-1947). Un cleric cărturar din Sebeșul de altădată, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2016, 234 p.:

Un grup de tineri intelectuali, membri ai reputei comunități academice transilvănene, plănuiesc un proiect menit să ofere contribuții salutare istoriografiei biografice. Cercetătorii intenționează să readucă în atenția publicului „Personalități marcante ale Sebeșului”, după cum este înscris în însuși „Argumentul” lucrării pe care o tratăm. Dorința declarată a autorilor este aceea de a oferi perspective cât mai diverse unor personaje care și-au lăsat amprenta asupra vieții sociale, culturale, economice sau politice, urmărind nu numai să le restaureze amintirea, ci să le ofere o portretizare justă și

